

Ilustrirani **Slovenec**

153

Leto II.

Tedenska priloga „Slovenca“ z dne 16. maja 1926, števil. 112.

Štev. 20.

Š t V i d n a d L j u b l j a n o ,

kjer se vrši danes, ob priliki blagoslovitve novega doma ter praznovanja šestdesetletnice Blaž Potočnikove čitalnice in dvajsetletnice Orla prc svetni dan. Slika nam kaže središče Št. Vida z župno cerkvijo na desni, nekdanjo šolo, ki jo je postavil l. 1866. Blaž Potočnik na levi, ter z novim Ljudskim domom v ozadju.

Dr. Benjamin Šuperina,

minister za pošto in brzojav, ki je pri zadnjih vladnih krizah zapustil Radića, a se je sedaj zopet pomiril z njim.

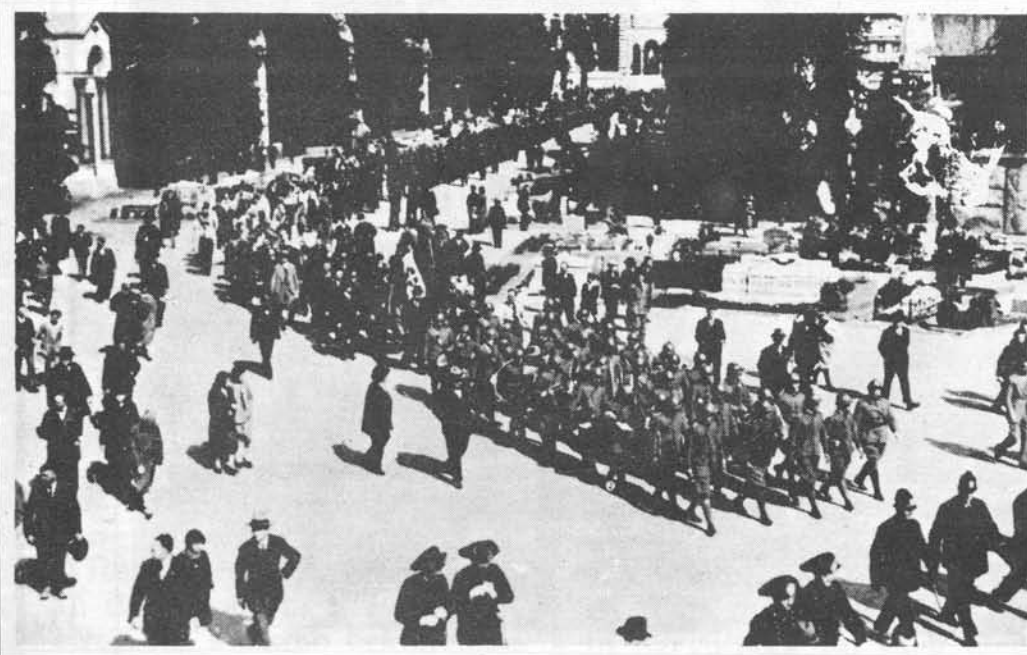
Minister Krsta Miletić, najizrazitejši pašičevce

daje časnikarjem svoje politične izjave, v katerih napada Jovanoviča in njegove prijatelje.

Amerika in Japonska.

Pred kratkim se je napotila družba 450 bogatih Amerikancev okrog sveta. Naša slika nam jih kaže ob prihodu v Tokio, ki je, kakor vidimo s slike, po svojih stavbah že precej podoben ameriškim mestom.

S proslave ustanovitve Rima.

Zadnje tedne so slavili po vsej Italiji z velikimi svečanostmi ustanovitev Rima. Naša slika nam kaže iz kolonij došle fašiste pri defiliranju mimo spomenika padlim vojakom v Milanu.

Ameriški zrakoplov »Los Angeles«,

ki je lani letel iz Nemčije v Ameriko in se je kmalu nato poškodoval, je sedaj zopet začel s svojimi poletji.

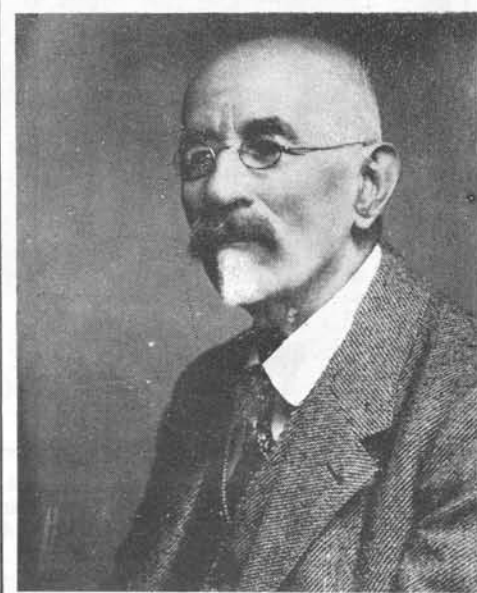
K današnjemu prosvetnemu dnevju v Št. Vidu nad Ljubljano.

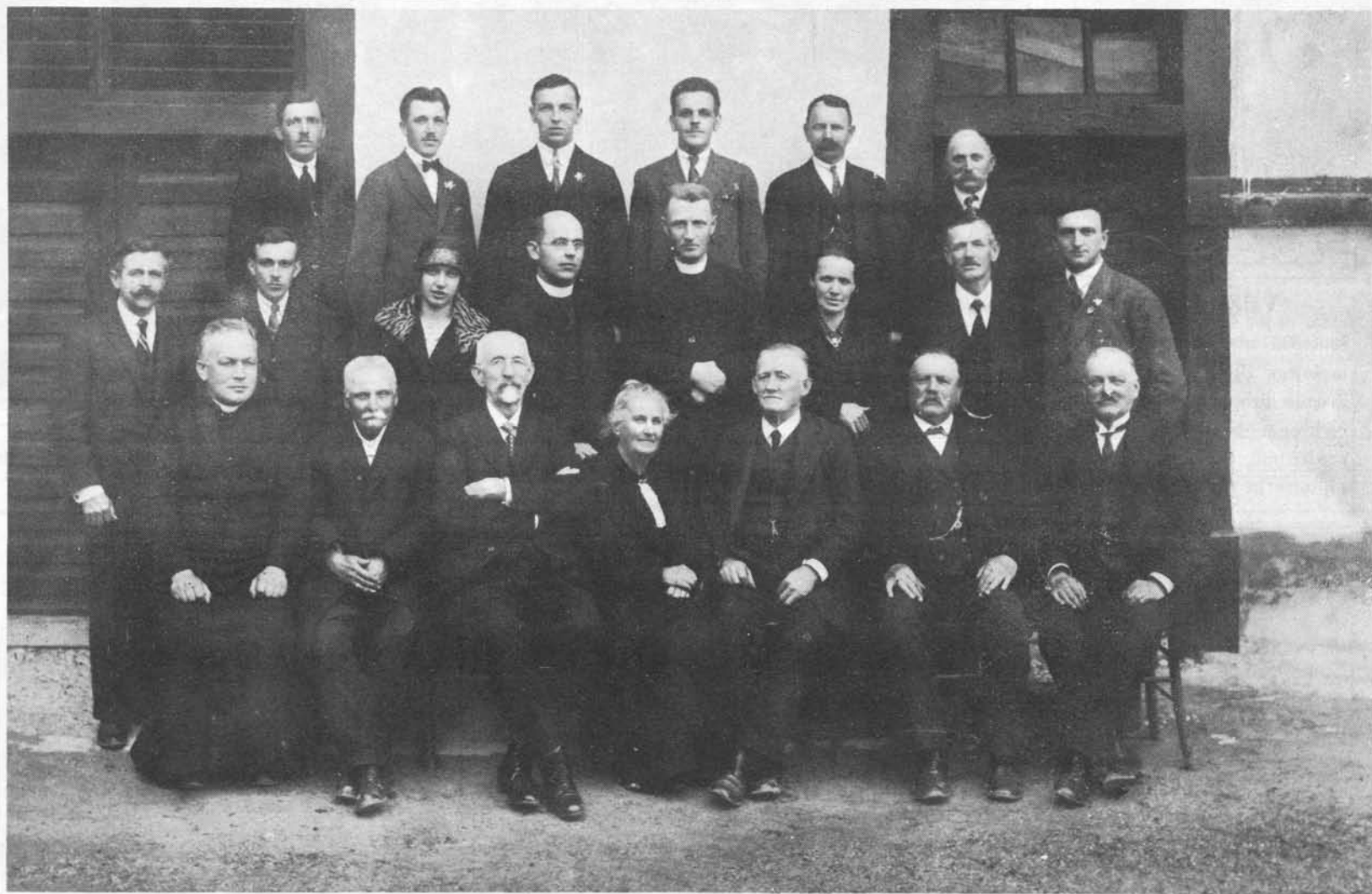
Janez Kunovar,
prvi tajnik šentviške čitalnice in njen naj-
agilnejši član do svoje smrti l. 1868.

Blaž Potočnik,
slovenski kulturni delavec in ustanovitelj ter prvi
predsednik šentviške čitalnice, ki praznuje danes
šestdesetletnico svojega obstoja.

Simon Juvan,
edini še živeči član čitalnice iz l. 1866., njen
dolgoletni odbornik in predsednik.

Sedanji odbor B. Potočnikove čitalnice v Št. Vidu nad Ljubljano s častnimi člani čitalnice.

Spodaj sede od leve na desno: dekan V. Zabret, sedanji predsednik čitalnice; Nučič, dolgoletni odbornik in član čitalnice; S. Juvan, član čitalnice od ustanovitve ter njen mnogoletni predsednik, podpredsednik in odbornik; Lucinka Odlasek, roj. Kraljič, dolgoletna voditeljica in tajnica čitalnice; Mat. Rozman, dolgoletni odbornik in eden najstarejših članov čitalnice; Fr. Bizjak, član čitalnice nad 50 let; Jos. Arhar, bivši predsednik in dolgoletni igralec. V drugi vrsti stoje: Al. Jeločnik, sedanji prvi podpredsednik in režiser čitalnice; odbornik I. Vurnik; M. Cedilnik, predsednica šentviškega orliškega krožka; ekonom Al. Markčž, odbornik čitalnice in stavbnega odbora; kaplan Fr. Lovšin, blagajnik čitalnice in predsednik stavbnega odbora; Iv. Skalar, dolgoletna čitalniška odbornica; A. Kregar, bivši predsednik čitalnice; J. Škerbinc, predsednik Orla in podpredsednik čitalnice. V zadnji vrsti stoje ostali sedanji odborniki čitalnice (tretji med njimi je J. Magister, sedanji tajnik čitalnice in načelnik Orla).

Na levi: Kraljičeva hiša v št. Vidu nad Ljubljano, dolgoletno zbirališče političnih prvakov in književnikov iz Ljubljane, kjer je bila doma Lucinka Kraljičeva in kamor se je priženil slikar M. Tome, dolgoletni glavni delavec in predsednik čitalnice. — Slika na desni: Nekdanja »Piltaverjevca« hiša (sedaj gostilna Jager), kjer so bili prvi lokali čitalnice in rokodelskega društva.

Lucinka Kraljičeva,
omogućena Odlasek, ki je nastopila že pri prvi prireditvi čitalnice l. 1866., ter je bila po Potočnikovi smrti njena dejanska voditeljica več let.

Valentin Zabret,
šentviški dekan, ustanovitelj takojšnjega Orla, posojilnice, raznih drugih prosvetnih organizacij in cerkvenih bratovščin ter sedanjí predsednik čitalnice, načelnik posojilnice in častni občan šentviški.

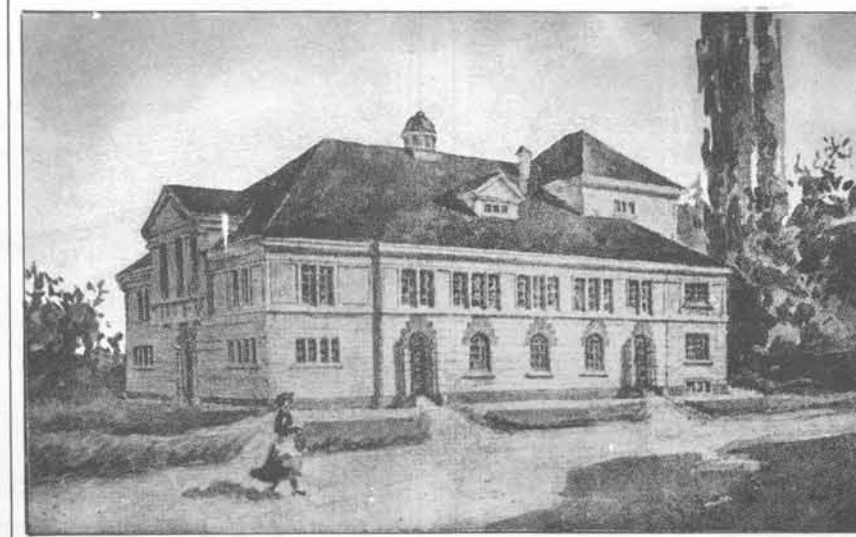
Kat. društvo rokodelskih pomočnikov v št. Vidu nad Ljubljano, ustanovljeno l. 1883., s svojim ustanoviteljem župnikom Volcem v sredini, na njegovi levi sedi J. Rozman, večletni predsednik in prvi častni član čitalnice, na desni pa A. Belec. Društvo, ki si je nabavilo že l. 1885. svojo zgradbo, l. 1888. pa zidalo svoj dom, je druga najstarejša šentviška organizacija.

Šentviška čitalnica l. 1900. s tedanjim župnikom Greg. Malovrhom v sredini.

Franja Malenšek,
omogućena Gulič, znana iz Levstikovega življenja, ki je nastopila tudi na vižmarskem taboru l. 1869.

Novi »Ljudski dom« v št. Vidu nad Ljubljano, ki ima 154 m² veliko dvorano in razen 80 m² velikega odra še razne druge društvene prostore ter je stal skoro 1 milijon dinarjev, in je po večini že plačan. Največ zaslug pri njem imata kaplan Lovšin in ekonom Markež.

Cerkveni in čitalniški pevski zbor v št. Vidu nad Ljubljano l. 1898. s svojim pevovodjo, tedanjim nadeučiteljem J. Zirovnikom v sredini. V poznejših letih je osnoval Zirovnik drug pevski zbor pod imenom »Zirovnikov zbor«.

Anton Belec,
dolgoletni šentviški župan ter ustanovitelj in voditelj raznih šentviških organizacij, zlasti gospodarskih društev.

Šentviška Orlovska družina l. 1926. s svojo častno članico M. Zirovnikovo (X).

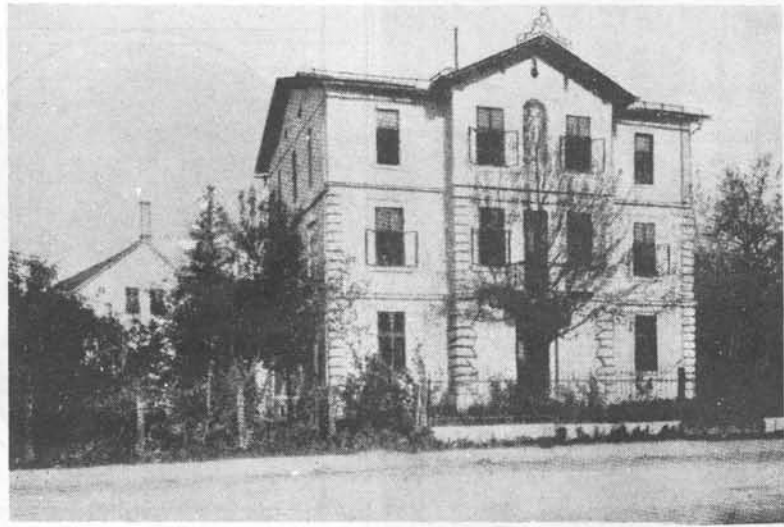
Miroslav Tome,

akademični slikar in eden najpožrtvovalnejših dolgoletnih prosvetnih delavcev v Št. Vidu n. L.

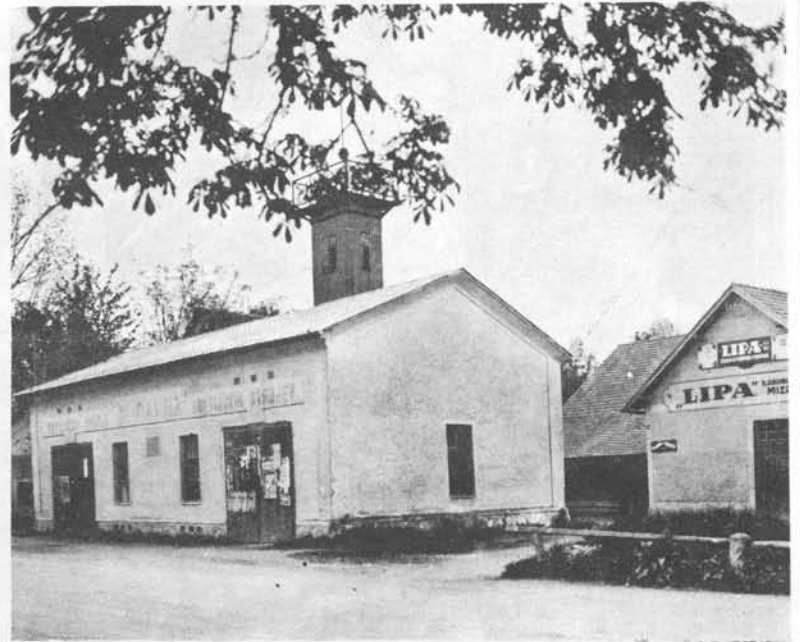
Televidni odsek B. Potočnikove čitalnice ob svoji ustanovitvi,

iz katerega se je razvil današnji Orel, ki praznuje sedaj svojo dvajsetletnico. Njegov ustanovitelj je bil tedanji kaplan in sedanji dekan Zabret. V sredini sedi prvi načelnik pokojni Fr. Črnivec (X)

Nekdanji rokodelski dom v Št. Vidu nad Ljubljano,

zgrajen l. 1888., kjer je bil dolgo let sedež večine tamošnjih katoliških organizacij; sedaj je tu deško sirotišče sv. Jožefa.

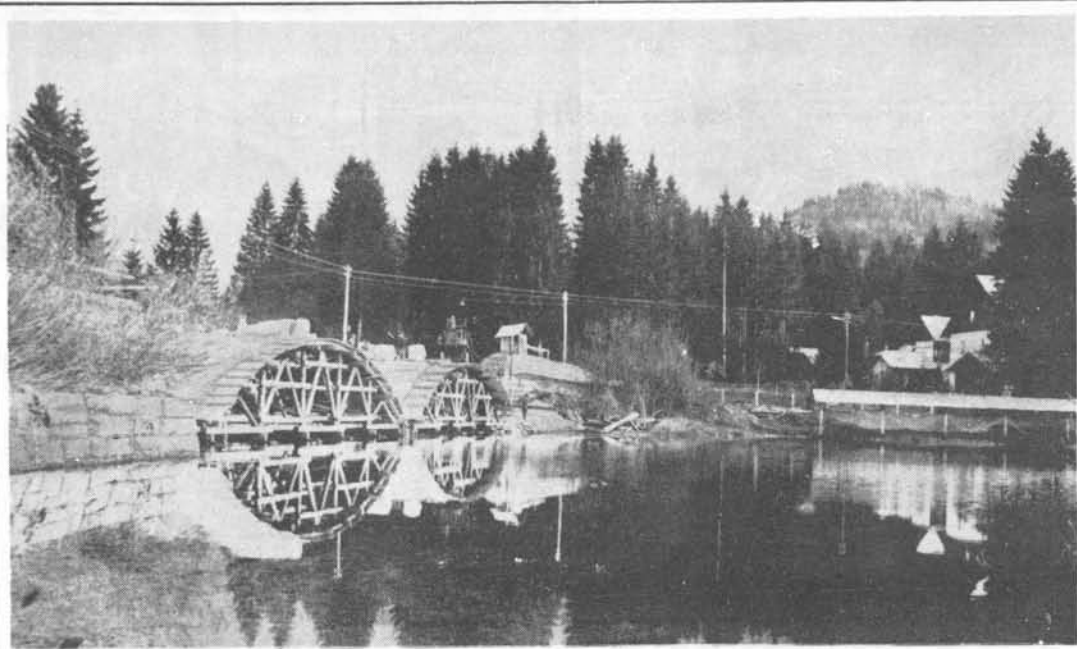
Shramba šentviškega gasilnega in kmetijskega društva.

Gasilno društvo je eno najstarejših v Sloveniji (ust. l. 1887.) in prav tako »Kmetijsko društvo« (ust. l. 1902.).

Igralci Finžgarjeve »Naše krvi«, ki jo je igral čitalniški dramatični odsek l. 1913.

s tedanjim režiserjem Jeločnikom v sredini. Kako pridno goji šentviška čitalnica dramatik, nam kaže dejstvo, da je bilo samo v pretekli sezoni 1925/26 dvajset dramatičnih predstav.

Graditev novega mostu čez Savo pri Bohinjskem jezeru,
na desni hotel Sv. Janeza. Most, ki je bil že skrajno potreben, utegne biti še pred glavno sezono
gotov. (Fot. R—a.)

Udeleženke gospodinskega tečaja v Kranju,
ki se je pred kratkim zaključil; vodila ga je gdč. P. Krušičeva (X).

K pretresljivi avtomobilski nesreči,
ki se je dogodila 25. p. m. v Logu pri Ljubljani, ko sta počili pri avtomobilu, na katerem se je peljal čevljarški mojster Filip Kopač od poroke domov v Žiri, naenkrat dve pnevmatiki. S tem povzročeni sunek je smrtno ranil ženina in sestrično neveste. Na naši sliki vidimo od leve proti desni ponesrečenega ženina, ter njegova brata Albina in Ivana, tudi zadnji bo najbrž izgubil oko.

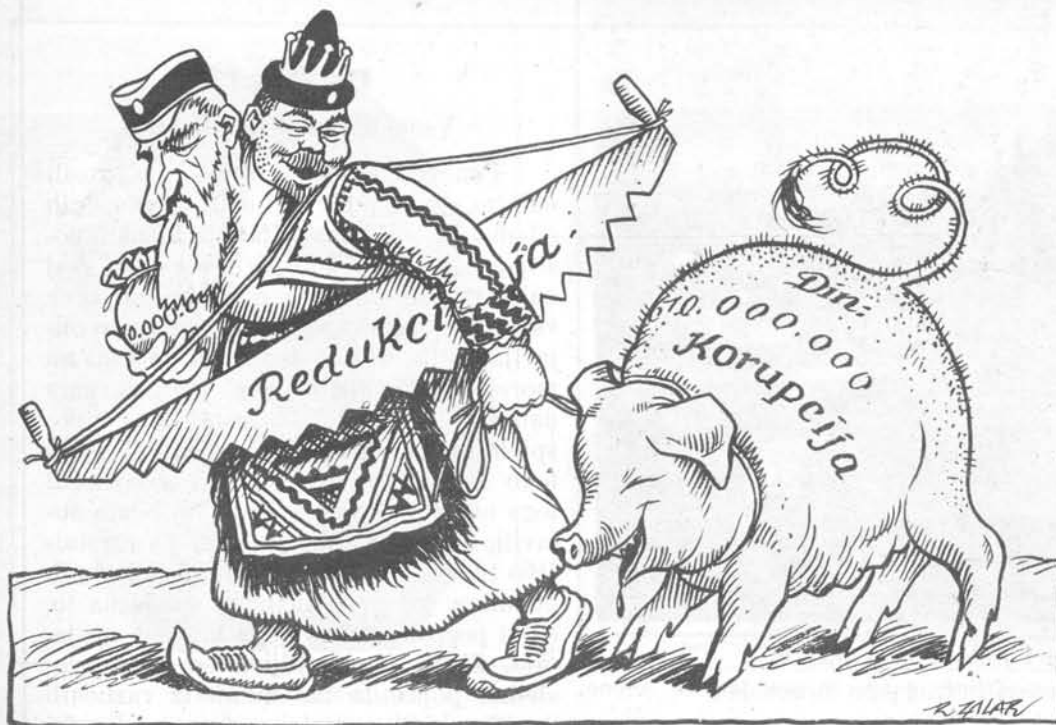
Iz prekmurskega narodnega življenja.
Prekmurci peljejo svoje zvonove, ki jih spremljajo župani, Orli in botri ter botrice zvonov.

Berite!

Vsem našim prijateljem!

Ponovno smo že zapisali in prosili na tem mestu ter v neštivilnih pismenih odgovorih, naj nam prijatelji, ki nam pošiljajo slike, zapišejo na hrbet slike vsaj najglavnejše podatke o njej, ker brez vsakega pojasnila vendar ne moremo objavljati slik, uredništvo si ga pa tudi ne more samo izmisliti. Vsak dan se nam namreč dogaja, da dobivamo lepe slike sploh brez vsakega pojasnila ali pa s tako pomanjkljivim, da jih že zaradi tega ne moremo objaviti in ne bomo objavili, za vsako sliko posebej pa uredništvo tudi ne utegne šele iskati potrebnih podatkov pri pošiljalcih, ne glede na to, da ti pogosto niti svojega naslova ne javijo. Zlasti pomanjkljiva so skoro dosledno pojasnila na slikah iz različnih društev, kajti s samim podpisom »Igralci izobraževalnega društva v . . .« (ali kakim podobnim), nam ni pomagano prav nič, če ni niti najmanjšega poročila tudi o društvu samem (kdaj je bilo ustanovljeno in kdo ga je ustanovil, kako sedaj deluje itd.), ter o dotični prireditvi (kdaj so jo igrali, s kakšnim uspehom, kdo je vodil prireditev itd.). Kar velja za ta slučaj, velja tudi za neštete druge in podobne. O zadnjem romanju smo n. pr. dobili mnogo lepih slik, ki bi jih z veseljem objavili, a za večino niti ne vemo, kdo nam jih je poslal, še manj pa, kaj predstavljajo, kje so bile posnete itd. Kdor torej reflektira na objavo poslanih slik, naj izvoli napisati na svoje slike tudi potrebna pojasnila. Enako tudi ne bomo več vračali slik in šele s trudom iskali pošiljavca, če na svoje slike ne napiše tudi svojega natančnega naslova.

Uredništvo.

Osnutek za nagrobni spomenik bivše Pašić-Radičeve vlade.

G. Nikola Pašić,

Sestdeset let organizatoričnega dela.

Danes se vrši v Št. Vidu nad Ljubljano »I. Prosvetni dan« največje slovenske prosvetne organizacije, to je ljubljanske »Prosvetne zveze«. Povod, da si je izbrala »Prosvetna zveza« za to svojo prvo veliko povojno manifestacijo, sta ji dali proslava šestdesetletnice tamošnje »Bl. Potočnikove čitalnice« in proslava dvajsetletnice tamošnjega Orla ter blagoslovitev novega »Ljudskega doma«. Pa tudi v slučaju, da bi ne bilo teh važnih obletic, bi bil Št. Vid nedvomno najprimernejši kraj za prvo tako veliko prosvetno manifestacijo, saj nam je on naravnost klasičen zgled tihega in intenzivnega desetletnega prosvetnega dela v slovenski kmetiški občini, ki je tako mogočno vplivalo na popolno prerodenje slovenskega naroda v zadnjih desetletjih in ki je danes činitelj, ki nam je lahko v ponos in ki zasluži tudi občudovanje tujcev.

Prva prosvetna organizacija v Št. Vidu je bila »Narodna čitalnica«, ki jo je ustanovil jeseni l. 1866. tedanji tamošnji župnik Blaž Potočnik, eden najzaslužnejših slovenskih prosvetnih delavcev. Bila je to osemnajsta slovenska čitalnica, ki je razvila že takoj od početka jako živahno delovanje zlasti pod vplivom Potočnika samega ter tajnika Kunovarja, za njima pa velezaslužne tajnice Lucinke Kraljičeve.

Petnajstletno delo čitalnice je zaneslo in vzgajilo med šentvliščani zmisel za organizacijo, zato je lahko razvilo že takoj v začetku jako živahno delo tudi drugo šentvliško društvo, to je »Kat. dru-

štvo rokodelskih pomočnikov«, ki ga je ustanovil l. 1883. kaplan J. Zan. Novo rokodelsko društvo si je zgradilo ob svoji petletnici lep lasten dom, istočasno je pa izšlo iz njegovega naročja na iniciativo poznejšega dolgoletnega šentvliškega župana A. Belca tudi prvo gasilno društvo v Št. Vidu.

Prvi pojavi političnega nesoglasja so rodili potem l. 1892. podružnico »Družbe sv. Cirila in Metoda«, a štiri leta nato se pojavi v podružnici »Kmetijske družbe« že prva gospodarska organizacija, kateri sta sledili že v naslednjih desetih letih še »Prva kranjska mizarska zadruga« in »Kmetijsko društvo«.

Pred božičem leta 1905. je prišel v Št. Vid sedanji dekan V. Zabret in z njegovim prihodom se je društveno in zadržno življenje še bolj razmahnilo. On je ustanovil l. 1906. »Hranilnico in posojilnico«, istočasno pa pod okriljem čitalnice še »Telovadni odsek«, iz katerega se je razvil današnji »Orel«. Skoro istočasno so nastale tudi prve organizacije SLS nasprotnih političnih strank, to so v prvi vrsti »Žirovnikov zbor«, a razen tega še »Kmetijska strojna zadruga«, »Vojaško veteransko društvo« z godbo, »Sokol«, »Kmečka hranilnica in posojilnica« ter socialistično »Vzajemno delavsko podporno društvo«.

V nadaljnjih predvojnih letih so izšli iz čitalnice še prva šentvliška ženska organizacija »Bogomila« ter »Ljudska knjižnica« in

za katerega menda nihče na svetu ne ve, koliko je prav za prav star, je pred kratkim zagotavljal, da bo doživel vsaj sto let, a njegova največja dosežanja zasluga za Jugoslavijo bi bila, če bi preživel ostanek svojega življenja čim najbolj daleč od naše države.

»Dramatični odsek«, a liberalci so si ustanovili kot protitež proti tem izredno delavnim prosvetnim organizacijam še »Narodno čitalnico v Dravljah«.

Vojna je seveda društveno življenje precej zamorila, tem bujnejše se je pa razvilo zato po vojni. Oživljena je bila velika večina predvojnih društev, zadrug in odsekov in tem so se pridružile še nove, to je »Orliški krožek Blaž Potočnikove čitalnice«, »Kat. slovensko prosvetno društvo«, »Električna strojna zadruga«, »Lipa« in »Mizarska zadruga«, a razen teh še prve politične organizacije SLS, SKS in SDS. Krona vsega tega intenzivnega društvenega dela je pa novi veličastni »Ljudski dom«, ki je bil zgrajen l. 1923. in 1924. in ki je stal skoro milijon dinarjev.

Že ta nagel in površen pregled mora osupniti ter vzbuditi občudovanje vsakega. Taka množica društev, zadrug in odsekov, med katerimi živi ogromna večina najintenzivnejše življenje, bi bila v čast in ponos vsakemu mestecu, ne pa navadni podeželski občini s 3000 prebivalci, ki so skoro sami kmetje in obrtniki. Če bi mogla vsaka slovenska občina ali župnija pokazati vsaj četrtino tega, potem je na svetu ni sile, ki bi mogla slovenski narod kdaj ukloniti.

F. E.

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Slovenija)

— Tiskarna —

sprejema v tisk časopise, revije, knjige, brošure, uradne in trgovske tiskovine, letake itd. kakor tudi umetnine v eno- in večbarvnem tisku.

Razpolaga z 2 rotacijskima, 16 tiskalnimi in s 7 stavnimi stroji ter z lastno črkolivnico. Hitra in točna izvršitev.

— Litografija —

se priporoča za izvrševanje vsakovrstnih litografskih del, tako potom kameno- kakor tudi najnovejšega offset-tiska.

Izdelovanje delnic, ilustracij, slik, diplom, plakatov po lastnem ali naročnikovem načrtu in barvo tiska po vseh možgih načrtih.

— Klišarna —

izdeluje vse vrste klišejev po slikah, perorisih, risbah, rokopisih in fotografijah za eno- in večbarvni tisk.

Dobavlja klišeje za razmnoževanje umetn. slik, razglednic, reklamnih slik, vinjet, podpisov v poljubni velikosti in obliki in za vse vrste tiska.

Zmerne cene!

Brzjavke: Jugotiskarna Ljubljana

Zahtevajte proračun!

Fotolito in offsettisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.